Sodankylän kunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Urho Kekkosen kansallispuiston rajauksen muuttamisesta

Urho Kekkosen kansallispuisto on perustettu 4.3.1983 annetulla lailla Urho Kekkosen kansallispuistosta (228/1983). Kansallispuiston rauhoitusmääräyksistä säädetään edellä mainitussa laissa, sekä Urho Kekkosen kansallispuistosta annetusta asetuksessa (229/1983). Kansallispuisto on kooltaan 254 969 hehtaaria ja siihen kuuluu alueita Sodankylän, Inarin ja Savukosken kunnista.

Hallituksen esittämässä rajausmuutoksessa kansallispuiston alueesta erotettaisiin noin 9,3 hehtaarin laajuinen Tankavaaran luontokeskuksen alue puiston lounaspuolella ja siihen liitettäisiin koillisreunalla, puiston välittömässä yhteydessä oleva, ns. Suomun Villen alue, joka on kooltaan 198 hehtaaria. **Sodankylän kunta hyväksyy molemmat hallituksen lakiesityksen muutokset.**

Perustelut hyväksymiselle

9,3 hehtaarin laajuinen rajaus Tankavaaran luontokeskuksen alueella on perusteltu, sillä Tankavaarassa sijaitsevaa luontokeskusrakennusta on tarkoitus kunnostaa ja laajentaa yritystoiminnan muodossa. Nykyiset Urho Kekkosen kansallispuiston rauhoitusmääräykset eivät salli suunnitellun kaltaista rakennus- tai yritystoimintaa puistossa. Alueen matkailullinen kehittäminen vaatii alueen erottamisen kansallispuistoalueesta. Erotettavaksi esitetty alue kuuluu UK-puisto-Sompio-Kemihaara –Natura-alueeseen sekä osa alueesta kuuluu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) kohteeseen ”Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikat”. Alue jäisi valtion omistukseen ja osaksi Natura 2000 –verkostoa hallituksen esittämän rajausmuutoksen jälkeenkin.

Alkuperäisessä hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi Urho Kekkosen kansallispuistosta (228/1983) todetaan, että alueen suojeluarvon säilyttämiseksi on tärkeää, että matkailua ja retkeilyä voidaan ohjata, jotta alueen metsät säilyvät luonnontilaisina. Luonnonsuojelualuetta muodostettaessa ei ole ollut tarkoituksena lopettaa, tai vähentää alueelle kohdistuvaa matkailua ja retkeilyä, vaan pyrkiä ohjaamaan ne alueen luonnon kannalta sopiviin kohteisiin.

Niin ikään alkuperäisessä esityksessä on todettu, että puiston perustamisella ei aiheuteta haittaa paikallisen väestön elinkeinoille ja toiminnalle. Asianmukaisesti perustettuna alueen on ollut tarkoitus vilkastuttaa alueen talouselämää. Esityksessä todetaan, että kansallispuiston perustamisella ei rajoiteta alueen läheisyydessä olevien matkailuyritysten toimintaa, vaan alueen perustaminen tulee lisäämään matkailua ja tätä kautta tuottaa matkailualan lisätyöpaikkoja. Vuonna 1983 on esitetty, että kansallispuiston perustamisen johdosta alueella tullaan menettämään 63 metsäalantyöpaikkaa, mutta nämä työpaikat tulevat korvautumaan matkailuelinkeinon piiriin syntyvillä työpaikoilla. Hallituksen alkuperäisessä lakiesityksessä on myös esitetty, että kansallispuiston perustamisesta johtuva työpaikkojen menetys korvataan valtion taholta toteuttamalla asianomaisten kuntien alueilla hankkeita, jotka toteutuessaan tuovat kuntiin uusia pysyväisluonteisia työpaikkoja.

Lapin Tähtikunta Kunnanvirasto PL 60 99601 Sodankylä

Puhelin 0400 618 870
Telefax (016) 618 102
Y-tunnus 0193169-1

Sodankylän kuntaan toteutettiin tällaisena korvaavana hankkeena Tankavaaran alueen rakentaminen. Alueelle rakennettiin kansallispuiston ensimmäinen opastuskeskus sekä valtion rahoittama kultamuseo. Edellä mainituilla toimenpiteillä parannettiin alueen matkailun edellytyksiä ja luotiin korvaavia työpaikkoja.

Tankavaaran alueen rajaaminen kansallispuistosta on tarkoituksenmukaista, jotta alueen matkailun systemaattista kehittämistä Sodankylän kunnassa voidaan jatkaa. Sodankylän kunta sai kesällä 2016 Leader Pohjoisin Lappi -toimintaryhmältä rahoituksen pieneen esiselvityshankkeeseen, jossa kartoitettiin alueen toimijoita, matkailutarjontaa ja sopivaa toimintamallia yhteistyön toteuttamiseksi. Hankkeen tuloksena alueelta löytyi yli 30 toimijaa, jotka olivat kiinnostuneita matkailuyhteistyöstä. Hankkeen aikana myös perustettiin Pohjois-Sodankylän matkailuyhdistys ry. Yhdistys toimii Sodankylän kunnan ja alueen yrittäjien välisenä yhteistyöelimenä. Esiselvityshankkeen jälkeen Sodankylän kunta hallinnoi (2017-2018) Lapin Ely-keskuksen rahoittamaa yritysryhmä –hanketta, jossa syvennettiin yrittäjien matkailu- ja kansainvälistymisosaamista. Matkamessuilla 2018 lanseerattiin uusi matkailualue, jonka nimeksi valittiin perinteitä kunnioittaen Sompio.

Tankavaaran Kultakylä, Kultamuseo, Urho Kekkosen kansallispuisto, Sompion luonnonpuisto ja Tankavaaran luontokeskus muodostavat vahvan alueellisen kokonaisuuden kultahistoriaan, kultaperinteeseen ja luontomatkailuun liittyen. Aluetta tulee kuitenkin kehittää, jotta ympärivuotinen matkailu alueella voidaan mahdollistaa. Alueella tarvitaan mm. lisää majoituskapasiteettia sekä ohjelmapalveluiden kehittämistä. Ohjelmapalveluyritykset voisivat uuden reitistön avulla kehittää ympärivuotista, kestävää matkailua alueella hyödyntäen Urho Kekkosen kansallispuiston tarjoamaa ainutlaatuista luontoa.

Vuonna 2016 Metsähallitus uusi Urho Kekkosen kansallispuiston järjestyssäännön, joka astui voimaan 2017. Sodankylän kunta esitti tuolloin lausuntonaan, että:

- Koiravaljakkotoiminta tulee sallia useammilla reiteillä
- Erityisesti vanhalla matkailupalvelureitillä välillä Tankavaara – Kakslauttanen – Kiilopää
- Järjestyssäännön tulee olla joustava, eikä sillä tule tarpeettomasti rajoittaa matkailua tukevia toimintoja.

Voimaan tulleesta järjestyssäännöstä oli kuitenkin poistettu niin koiravaljakkotoiminta kuin yrittäjälle ensiarvoisen tärkeä vanha matkailupalvelureitti. Tankavaarassa on tulossa uusia mittavia majoitusinvestointeja lähivuosina. Alueen reitistöjen kehittämiseen tulee panostaa, jotta luontomatkailua ja majoitusta tukevaa liiketoimintaa ja tapahtumia voidaan jatkossa järjestää.

Tärkeää olisi saada avattua vanha matkailupalvelureitti uudelleen tai saada korvaava reitti matkailuyritysten käyttöön. Koiravaljakkotoiminta tulisi sallia sovituilla reiteillä, jotta esim. EU-alueen suurimman koiravaljakkotapahtuman Gold Rush Runi:n järjestäminen sujuisi ongelmitta. Reitistöjä tulisi osoittaa myös ympärivuotiseen maastopyöräilyyn sekä lumikenkäilyyn. Tankavaaran ympäristössä on kolme eripituista luontopolkua sekä geologinen polku, joiden ylläpitoa Metsähallituksen tulee jatkaa tulevaisuudessakin ja huolehtia mm. reittien saavutettavuudesta ja esteettömyydestä.

Sodankylän kunta pitää ensisijaisen tärkeänä turvata luontomatkailua tukevien reitistöjen käyttö mainitulla alueella. Tämä asia tulisi käsitellä rajamuutosta koskevan lakimuutoksen yhteydessä. Alueen matkailun kehittäminen ei ole uhka kansallispuistolle, vaan tukee alueen tarkoitusta hyvinvointia- ja terveyttä tukevana suojelusalueena sekä nähtävyys- ja retkeilykohteena.

Sodankylän kunnan panostus pohjoisosan matkailun kehittämiseksi on kannattanut. Alueen tunnettavuus on kasvanut huomattavasti ja uusia investointeja on tehty ja lisää on suunnitteilla. Alueella järjestetään useita merkittäviä tapahtumia kuten Kullanhuuhdonnan SM-kisat ja vuonna 2019 järjestettävät Kullanhuuhdonnan MM-kisat, jotka tuovat alueelle kansainvälistä tunnettavuutta. Lisäksi EU-alueen suurin koiravaljakkotapahtuma Gold Rush Run tuo alueelle satoja alan harrastajia ympäri maailman. Tankavaaran Kultakylä ja Kultamuseo ovat pitäneet pintansa kesämatkailukohteina, mutta talvimatkailukysyntä on noussut voimakkaasti. Tankavaaran Kultakylän liikevaihto on noussut +95 % verrattuna vuoteen 2014. Vuoden 2018 tammi-heinäkuun liikevaihto on kasvanut +20 % viime vuoteen verrattuna. Kultamuseon osalta kasvua on tapahtunut noin +12 % ja kuluvan vuoden kävijämäärät ovat jo ylittäneet viime vuoden kävijämäärät, joten tältä vuodelta kasvuluvut ovat erittäin lupaavia.

Hallituksen esitys Tankavaaran luontokeskuksen alueen (9,3 hehtaaria) rajaamisesta on Sodankylän kunnan lausunnon mukaan perusteltu, sillä alueen matkailullinen kehittäminen vaatii rajauksen tekemistä. Rajaus tukee alkuperäistä lakiesitystä kehittämällä alueella kestävää matkailua. Rajaus ei heikennä alueen arvoa, sillä se säilyy edelleen osana Natura 2000 –verkostoa ja luontokeskus toimii edelleen luontevan väylänä kansallispuistoon, ohjaten matkailijoita luonnon kannalta sopiviin kohteisiin, kuten alkuperäisessä esityksessä on todettu. Kansallispuiston ei tule aiheuttaa haittaa alueen matkailu elinkeinolle, minkä vuoksi rajauksen tekeminen on perusteltua. Alustavien kehittämissuunnitelmien mukaan Sodankylän kunnan omistama yhtiö on ilmaissut kiinnostuksensa Tankanvaaran luontokeskuksen ostosta asiasta käydyissä neuvotteluissa. Kunta on varautunut myös vuokraamaan alueen ympäriltä n. 1,5 ha suuruisen alueen tukeakseen paikallista matkailuelinkeinoa vuokraamalla maa-aluetta eteenpäin.

Sodankylän kunnalla ei ole mitään erityistä huomauttamista hallituksen esityksessä olevasta ns. Suomun Villen alueen (198ha) lisäämisestä Urho Kekkosen kansallispuistoon.